

ZAVINENIE PRI DISCIPLINÁRNEJ ZODPOVEDNOSTI ZA ROZHODNUTIE PRI VÝKONE VEREJNEJ MOCI

I. Pri ústavno-konformnom výklade zákona v demokratickom a právnom štáte existuje principiálny rozdiel medzi posúdením rozhodnutia orgánu verejnej moci ako vecne nesprávneho s možnými dôsledkami inštančno-procesnej eliminácie jeho účinkov (zrušenie, zmena) a medzi uplatnením disciplinárnej, prípadne trestnej zodpovednosti proti osobe disponujúcej predmetnou, pri rozhodovaní použitou právomocou, keď má zodpovednosť personálny sankčný charakter.

II. Ak má disciplinárne previnenie exekútora podľa § 220 Exekučného poriadku spočívať v rozhodnutí, ktoré nie je v súlade s právom (v širšom kontexte v nesprávnom rozhodnutí), je z dôvodu nesprísňovania zodpovednostného štandardu adekvátneho takej situácii potrebné na posúdenie subjektívnej stránky disciplinárnej zodpovednosti exekútora per analogiam legis použiť § 116 ods. 2 písm. e) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (viazaný na „svojvoľné“ rozhodnutie), pričom prichádza do úvahy len závažnejšia forma disciplinárneho previnenia exekútora, avšak výlučne pri súčasnom splnení podmienok ustanovených v § 220 ods. 2 Exekučného poriadku. To primerane platí aj o disciplinárnej zodpovednosti iných osôb pri výkone verejnej moci, ak je taká zodpovednosť (obsahovo) legálne definovaná ako zavinené porušenie povinností pri výkone funkčnej činnosti.

III. Pojem „svojvoľňa“ je neoddeliteľne spojený s vôľovým prvkom, ktorý je možný len pri úmyselnom zavinení zodpovedajúcim úprave priameho úmyslu [§ 15 písm. a) Trestného zákona] a nepriameho úmyslu [§ 15 písm. b) Trestného zákona] smerujúceho (chcením alebo uzrozumením) k porušeniu práva, pričom je potrebné dokázať skutkový podklad pre právny záver o úmyselnom zavinení s popísaným smerovaním. V opačnom vyjadrení právno-aplikačný omyl, ale ani omyl pri hodnotení dôkazov disciplinárnu zodpovednosť za konkrétne rozhodnutie nezakladajú.

IV. Disciplinárnym postihom nemôžu byť riešené konflikty vyplývajúce z rozličných právnych názorov (PL. ÚS 97/07, PL. ÚS 2/2023); a minori ad maius nemôžu byť také konflikty riešené trestnoprávnym postihom za úmyselný trestný čin spočívajúci v rozhodovaní orgánu verejnej moci (§ 326 Trestného zákona a § 326a Trestného zákona v kontexte čl. 148 ods. 4 ústavy). Inými slovami a zjednodušene, ak by nesprávne rozhodnutie bez preukázaného manipulačného úmyslu pri rozhodovaní malo byť dôvodom na disciplinárny alebo trestný postih, boli by dôsledky takeého prístupu (aj v súvislosti s úspešným uplatňovaním opravných prostriedkov, resp. prostriedkov nápravy) absurdné a v praxi nezvládnuteľné.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 271/2023 z 21. novembra 2023)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duřu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky E. Š., zastúpenej Advokátskou kanceláriou Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava, IČO 47 232 765, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ivan Syrový, PhD., proti rozhodnutiu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 31 D 22/2022 zo 7. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 31 D 22/2022 zo 7. marca 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 31 D 22/2022 zo 7. marca 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu správnenému súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** sťažovateľke nahradiť trovy konania vo výške **796,28 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 5. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Domáha sa zrušenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho správneho súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie, ako aj náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „navrhovateľ“ alebo „zúčastnená osoba“) podal na sťažovateľku 29. septembra 2022 disciplinárny návrh z dôvodu, že ako súdna exekútorka v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 340EX 140/2019 na jej exekútorskom úrade v prospech oprávnených (maloleté osoby) o vymoženie exekučným titulom uloženej peňažnej povinnosti zaplatiť zameškané, ako aj bežné výživné vydala 9. decembra 2020 exekučný príkaz na vykonanie exekúcie zrážkami zo mzdy povinného, ktorým nariadila zamestnávateľovi v období od 9. decembra 2020 do 28. februára 2021 prerušiť vykonávanie zrážok zo mzdy povinného aj napriek tomu, že na základe vykonateľného rozsudku Okresného súdu Prievidza č. k. 4 P 48/2019 z 23. septembra 2020 bola v tomto období povinná zabezpečiť vykonanie exekúcie na vymoženie zníženého výživného pre maloleté oprávnené mesačne spolu v sume 500 eur, t. j. vykonala exekúciu v menšom rozsahu, ako vyplýval z judikovaného nároku uvedeného v poverení na vykonanie exekúcie, čím porušila svoju povinnosť podľa § 61r zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“), čím sa dopustila disciplinárneho previnenia podľa § 220 ods. 1 Exekučného poriadku. Navrhovateľ

navrhol uloženie disciplinárneho opatrenia podľa § 221 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku, a to peňažnú pokutu v sume 330 eur.

3. Napadnutým rozhodnutím najvyššieho správneho súdu bola sťažovateľka uznaná vinnou, že ako súdna exekútorka v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 340Ex 140/2019 na jej exekútorskom úrade v prospech oprávnených o vymoženie exekučným titulom uloženej peňažnej povinnosti zaplatiť výživné vydala 9. decembra 2020 exekučný príkaz – doplnenie V, ktorým nariadila prerušenie vykonávania zrážok zo mzdy v tejto exekúcii a pokračovanie až od 1. marca 2020 (správne 2021) aj napriek tomu, že na základe poverenia na vykonanie exekúcie a vykonateľného rozsudku Okresného súdu Prievidza č. k. 4 P 48/2019 z 23. septembra 2020 bola v tomto období povinná zabezpečiť vykonanie exekúcie na vymoženie zníženého výživného pre maloleté oprávnené mesačne spolu v sume 500 eur, čím zavinene porušila povinnosť zabezpečiť vykonanie exekúcie ustanovenú v § 59 ods. 1 prvej vete Exekučného poriadku, čím sa dopustila disciplinárneho previnenia podľa § 220 ods. 1 Exekučného poriadku, za čo sa jej podľa § 221 ods. 1 písm. c) Exekučného poriadku účinného do 30. novembra 2021 uložilo disciplinárne opatrenie – peňažná pokuta v sume 300 eur.

4. Z vykonaného dokazovania bolo najvyšším správnym súdom ku skutku zistené, že disciplinárne obvinená bola poverená Okresným súdom Prievidza vykonaním exekúcie na základe rozsudku č. k. 12 P 44/2018 z 5. novembra 2018, pričom exekučný nárok predstavoval zameškané výživné a bežné výživné. Bežné výživné mal povinný uhrádzať mesačne oprávnenej 1 v sume 450 eur a oprávnenej 2 v sume 400 eur mesačne. Sťažovateľka vykonávala na tento účel zrážky zo mzdy povinného a týmto spôsobom povinnému do 30. novembra 2020 zrazila sumu 15 578 eur, ktorú oprávneným aj poukázala. Tým uspokojila každé jednotlivé mesačné výživné až do novembra 2020. Rozsudkom Okresného súdu Prievidza č. k. 4 P 48/2019 z 23. septembra 2020 bola schválená rodičovská dohoda, na základe ktorej došlo s účinnosťou od 1. novembra 2019 k zníženiu mesačného výživného. Nové výživné bolo stanovené pre oprávnenú 1 v sume 280 eur a oprávnenú 2 v sume 220 eur. Výživné mal povinný uhrádzať najneskôr do 15. dňa v mesiaci, vždy mesiac vopred. O tejto skutočnosti sťažovateľku informovali matka oprávnených 30. novembra 2020 a povinný 3. decembra 2020. Dňa 9. decembra 2020 vydala sťažovateľka príkaz na vykonanie exekúcie zrážkami zo mzdy – doplnenie V, v ktorom uviedla: *„Nakoľko má povinný uhradené zameškané výživné aj bežné výživné s trovami exekúcie vopred do 28. februára 2020, preto nariaďujem prerušenie vykonávania zrážok zo mzdy v predmetnej exekúcii a pokračovať v zrážkach od 1. marca 2020 už len na bežné výživné v sume 500 € a pomernú časť trov exekúcie 24 % z 500 eur, t. j. 120 €, spolu zrážať pravidelne mesačne 620 € od 1. marca 2020 a nasledujúce mesiace a sumy zrazené zo mzdy povinného poukazovať na základe dohody s oprávneným na účet súdneho exekútora.“*

5. Sťažovateľka k exekučnému príkazu uviedla, že vznikol preplatok na výživnom v sume 1 607 eur uhradený povinným z dôvodu zníženia sumy výživného. Z uvedeného dôvodu urobila prepočet, podľa ktorého neposielala výživné za tri mesiace, a to december 2020, január 2021 a február 2021.

6. K osobe sťažovateľky najvyšší správny súd zistil, že v disciplinárnom konaní sp. zn. DK 23/2020 bola sťažovateľka uznaná rozhodnutím č. k. DK 23/2020 z 29. septembra 2021 vinnou z disciplinárneho previnenia podľa § 220 ods. 1 Exekučného poriadku a bolo jej uložené disciplinárne opatrenie – písomné napomenutie podľa § 221 ods. 1 Exekučného poriadku. V disciplinárnom konaní vedenom pod sp. zn. DK 8/2021 bola sťažovateľka uznaná rozhodnutím č. k. D 8/2021 z 31. januára 2021 vinnou zo závažného disciplinárneho previnenia podľa § 220 ods. 2 Exekučného poriadku a bola jej uložená peňažná pokuta v sume 500 eur podľa § 221 ods. 2 písm. b) Exekučného poriadku. V disciplinárnom konaní vedenom pod sp. zn. DK 24/2021 bola sťažovateľka uznaná rozhodnutím č. k. DK 4/2021 z 13. marca 2021 nevinnou zo závažného disciplinárneho previnenia podľa § 220 ods. 2 Exekučného poriadku.

7. V napadnutom rozhodnutí najvyšší správny súd pri posudzovaní viny konštatoval, že s ohľadom na vykonané dokazovanie sa skutok stal spôsobom uvedeným vo výroku rozhodnutia a spáchala ho sťažovateľka. Nesporným bolo, že sťažovateľka v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 340X 140/2019 exekučným príkazom – doplnením V z 9. decembra 2020 nariadila prerušenie vykonávania zrážok zo mzdy v tejto exekúcii a pokračovanie až od 1. marca 2021. Nesporným bolo aj to, že v danom čase bolo vydané poverenie na vykonanie exekúcie a vykonateľný rozsudok Okresného súdu Prievidza č. k. 4 P 48/2019 z 23. septembra 2020, na základe ktorých mala sťažovateľka zabezpečiť vykonanie exekúcie na vymoženie zníženého výživného spolu v sume 500 eur pre obe maloleté oprávnené.

8. Pri posúdení, či predmetný skutok je disciplinárnym previnením, sa disciplinárny senát zaoberal skúmaním, či zo strany sťažovateľky došlo k porušeniu zákonných povinností. Podradením konania sťažovateľky pod konkrétne právne normy je zrejmé, že sťažovateľka konala v rozpore s § 59 ods. 1 prvou vetou Exekučného poriadku, keďže predmetné ustanovenie zakotvuje povinnosť súdneho exekútora zabezpečiť vykonanie exekúcie. Sťažovateľka mala v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 340X 140/2019 zabezpečiť vykonanie exekúcie v prospech maloletých oprávnených.

9. Najvyšší správny súd poukázal na zákon č. 36/2005 Z. z. rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), ktorý v § 76 ods. 1 stanovuje, že výživné sa platí v pravidelných opakujúcich sa sumách, ktoré sú zročné vždy na mesiac dopredu. Každý mesiac tak vznikala povinnému nová povinnosť zaplatiť výživné v exekučným titulom stanovenej sume. Neobstojí názor sťažovateľky, že nárok na výživné je jednotný, že každý mesiac narastá a, naopak, že sa úhradou znižuje. Pohľadávka na výživnom za každý mesiac je samostatnou pohľadávkou, ktorá má samostatný právny osud. Pokiaľ sťažovateľka povinnému zrazila z jeho príjmu sumu na úhradu výživného na daný kalendárny mesiac a zrazené sumy poukázala maloletým oprávneným, týmto poukázaním zanikla pohľadávka na príslušné bežné výživné jej splnením. V ďalších mesiacoch sa mohli vymáhať len nové pohľadávky na nové bežné výživné za daný mesiac.

10. V priebehu exekúcie došlo k spätnému zníženiu výživného od 1. novembra 2019, pričom príslušný exekučný titul bol sťažovateľke predložený až v decembri 2020, t. j. v období, keď už boli pohľadávky na bežné výživné za november 2019 až november 2020 pre maloleté

oprávnené vymožené a podľa § 559 Občianskeho zákonníka zanikli. Pokiaľ na predošlých nárokoch vznikol preplatok na výživnom, nešlo o preplatok (nad vymoženú sumu) v exekúcii, ale nanajvýš o dodatočné odpadnutie právneho dôvodu už vymoženej a splnenej pohľadávky. Sťažovateľke chýbal zákonný podklad na započítanie tohto preplatku do nových nárokov a uspokojovanie nových nárokov z týchto preplatkov. Najvyšší správny súd poukázal na judikatúru, ktorá tento záver podporila (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky č. k. 2Cz 99/73 z 28. novembra 1973) a podľa ktorej rodič, ktorého vyživovacia povinnosť pre maloleté deti bola za minulé obdobie znížená, sa nemôže s úspechom domáhať zúčtovania preplatku na výživnom vôbec, a teda na bežnom výživnom. Sťažovateľka tak nezabezpečila vykonanie bežného výživného v mesiacoch december 2020 až február 2021. Exekučným príkazom z 9. decembra 2020 tak nevykonala exekúciu nárokov z bežného výživného, ktoré maloletým oprávneným patrili v danom období.

11. K obrane sťažovateľky najvyšší správny súd uviedol, že táto nemôže mať úspech, keďže podľa § 3 Exekučného poriadku je povinná rešpektovať všeobecne záväzné právne predpisy vrátane hmotnoprávných. Sťažovateľka bola povinná riadiť sa aj obmedzeniami zákona o rodine. Vymáhaním celého bežného výživného od decembra 2020 by neporušila § 61r Exekučného poriadku, keďže z neho vyplýva, že v danom mesiaci nemohla vymôcť viac než stanovenú sumu 500 eur (bod 7 tohto nálezu). Nevyplýva z neho, že by sťažovateľka mohla spočítať celkovú už vymoženú sumu od počiatku exekúcie a vykonávať nejaké vyrovnávanie či započítanie na ešte nevymôžené bežné mesačné výživné. Neobstojí preto obrana sťažovateľky o rozpore § 61r Exekučného poriadku so zákonom o rodine.

12. Sťažovateľka tak porušila povinnosť podľa § 59 ods. 1 prvej vety Exekučného poriadku. Jej konanie možno označiť za zavinené minimálne v rovine nevedomej nedbanlivosti, keďže sťažovateľka vzhľadom na svoje okolnosti a pomery mala vedieť, ako v danej situácii postupovať [porovnaj § 16 písm. b) Trestného zákona]. Najvyšší správny súd sa preto nestotožnil s názorom navrhovateľa, že sťažovateľka porušila § 61r Exekučného poriadku, ktorý stanovuje pravidlo, podľa ktorého súdny exekútor nemôže vykonať exekúciu nad rozsah uvedený v poverení na vykonanie exekúcie a trov exekúcie. V konaní bolo preukázané, že sťažovateľka vykonávala v dôsledku prerušenia vykonávania zrážok zo mzdy exekúciu v nižšom rozsahu.

13. Pri ukladaní disciplinárneho opatrenia najvyšší správny súd prihliadol na skutočnosť, že sťažovateľka svojím konaním nesledovala zlý úmysel. Jej cieľom nebolo obohatiť sa, ale len vyriešiť vzniknutú situáciu. V jej neprospech boli skutočnosti, že oprávnenými boli maloleté osoby, ako aj to, že sťažovateľka už v minulosti bola uznaná vinnou za dve disciplinárne previnenia, pričom tieto nie sú zahladené. Za primerané preto považoval uloženie disciplinárneho opatrenia v hornej sadzbe najprísnejšieho disciplinárneho opatrenia.

14. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 271/2023 z 23. mája 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

15. Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že využila svoje oprávnenie a k disciplinárnemu návrhu sa vyjadrila písomne 27. októbra 2022, pričom v podstatnom predniesla argumenty k § 61r Exekučného poriadku zdôraznením skutočnosti, že predmetné ustanovenie upravuje maximálny možný rozsah exekúcie, ktorý vyplýva z poverenia na vykonanie exekúcie. Na podklade uvedeného konštatovala, že sa nemohla v rámci exekučného konania dopustiť disciplinárneho previnenia porušením § 61r Exekučného poriadku, keďže neprekročila rozsah vykonania exekúcie podľa exekučných titulov. Predostrela aj argumentáciu týkajúcu sa spotrebovania výživného za uplynulý čas, pričom podaním z 21. novembra 2022 predmetnú argumentáciu doplnila.

16. Najvyšší správny súd 7. marca 2023 po vykonaní dokazovania na ústnom pojednávaní napadnutým rozhodnutím uznal sťažovateľku vinnou na skutkovom základe, ktorý bol uvedený v návrhu, ale na podklade zmenenej právnej kvalifikácie, keď zastával názor, že došlo k zavinenému porušeniu povinnosti zabezpečiť vykonanie exekúcie podľa § 59 ods. 1 prvej vety Exekučného poriadku.

17. Sťažovateľka namieta, že zo strany najvyššieho správneho súdu došlo k vydaniu prekvapivého rozhodnutia, keď prekvalifikoval konanie sťažovateľky bez toho, aby jej dal možnosť sa k takejto zmene právnej kvalifikácie vyjadriť. O zmene právnej kvalifikácie sa sťažovateľka dozvedela až z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho správneho súdu, čím došlo k odňatiu možnosti na súdnu ochranu a účinne sa brániť pred súdom. Poukazuje v tomto smere na judikatúru ústavného súdu (I. ÚS 736/2016, II. ÚS 444/2022, III. ÚS 52/2019), ako aj právnu úpravu obsiahnutú v § 382 Civilného sporového poriadku a § 241 ods. 2 Trestného poriadku. Zdôrazňuje, že v trestnom konaní je obligatórny postup, podľa ktorého súd musí obvineného oboznámiť vždy v prípade, ak mieni skutok posudzovať podľa iného ustanovenia zákona. Za logické považuje aplikovať uvedené analogicky aj na disciplinárne konania, pričom poukazuje na § 4 zákona č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (disciplinárny súdny poriadok) o primeranom použití ustanovení Trestného poriadku. Poskytnutie možnosti sťažovateľke vyjadriť sa k odlišnej právnej kvalifikácii je o to viac naliehavejšie z dôvodu, že proti napadnutému rozhodnutiu najvyššieho správneho súdu nie je prípustný opravný prostriedok. Je preto nevyhnutné, aby rozhodnutie bolo natoľko kvalitné, aby boli zachované všetky práva dotknutého subjektu.

18. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho správneho súdu považuje za arbitrárne, keďže nedáva náležite odpoveď k záveru o zavinenom konaní a ani k tomu, ako sa najvyšší správny súd vysporiadal s aplikáciou § 34 ods. 4 Trestného zákona, keďže podľa § 222c ods. 1 Exekučného poriadku pri posudzovaní disciplinárnej zodpovednosti súdneho exekútora sa primerane použije prvá časť Trestného zákona. Konštatovanie najvyššieho správneho súdu vo vzťahu k zavineniu nie je dostatočne odôvodnené, keďže z neho nie je zrejmé, na základe akých skutočností sťažovateľka vzhľadom na okolnosti a svoje osobné pomery mala a mohla vedieť, že jej konaním môže nastať porušenie zákona. Z vykonaných dôkazov vyplýva, že išlo o zložitú právnu otázku. Poukazuje predovšetkým na to, že samotný navrhovateľ zastával názor, že išlo o porušenie § 61r Exekučného poriadku. Zavinenie preto nie je vôbec zrejmé, keď aj samotný navrhovateľ nesprávne označil právne posúdenie skutku. Poukazuje na nedokonalosť právnej úpravy a zdôrazňuje, že na jednu právnu situáciu môže existovať

viacero možných riešení. Poukazuje na to, že v prípade postupu sťažovateľky, ako aj v prípade navrhovaného postupu najvyššieho správneho súdu by v konečnom dôsledku nedošlo na strane maloletých oprávnených k vzniku žiadnej ujmy. V prípade postupu sťažovateľky bol preplatok zohľadnený dopredu a v prípade najvyšším správnym súdom navrhovaného postupu *ex post*. Sťažovateľka trvá na názore, že bola uznaná vinnou len na podklade odlišného právneho názoru. Odkazuje v tomto smere na komentár k Exekučnému poriadku, podľa ktorého výklad opretý o rozpoznané interpretačné metódy, ktorý je objektívne hodný odbornej diskusie, vylučuje, aby bol súdny exekútor zodpovedný za to, že nejasnú právnu otázku interpretoval inak ako ostatní.

19. Najvyšší správny súd rovnako nedostatočne odôvodnil aplikáciu § 34 ods. 4 Trestného zákona, pričom pri ukladaní trestu mal prihliadať na spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie, pohnútku, priťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti, osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosť nápravy.

III.

Vyjadrenia najvyššieho správneho súdu a zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho správneho súdu:

20. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril predseda najvyššieho správneho súdu, ktorý v prípise č. k. KPr 122/2023 z 19. júna 2023 navrhol, aby ústavnej sťažnosti nebolo vyhovené.

21. K námietke prekvapivého rozhodnutia v podstatnom konštatoval, že z disciplinárneho súdneho poriadku nevyplýva viazanosť disciplinárneho senátu právnu kvalifikáciou uvedenou v disciplinárnom návrhu. Oponuje argumentu sťažovateľky o primeranom použití ustanovení celého Trestného poriadku v disciplinárnom konaní, a to s poukazom na § 4 disciplinárneho súdneho poriadku. Zdôrazňuje v tomto smere, že takýto výklad predmetné ustanovenia neumožňuje, keďže je kogentnou právnu normou, ktorá exaktne stanovuje, ktoré ustanovenia Trestného poriadku sa použijú na disciplinárne konanie. Ustanovenia § 241 ods. 2 a § 244 ods. 2 Trestného poriadku sú zaradené v druhej hlave tretej časti Trestného poriadku, na ktorej použitie § 4 disciplinárneho súdneho poriadku neodkazuje. Ustanovenia Trestného poriadku sa preto na predmetnú vec nevzťahujú. Na prípad nemožno použiť ani § 382 Civilného sporového poriadku, keďže ten upravuje úplne iné právne vzťahy. Relevantné ustanovenie § 4 disciplinárneho súdneho poriadku odkazuje na primerané použitie ustanovení o hlavnom pojednávaní, ku ktorým patrí aj § 284 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého má súd povinnosť upozorniť disciplinárne obvinenú len v prípade, že by ju uznal za vinnú podľa prísnejšieho ustanovenia zákona, ako je ustanovenie, podľa ktorého posudzoval skutok navrhovateľ. Toto však nenastalo.

22. Navrhovateľ navrhol uznať disciplinárne obvinenú vinnou z disciplinárneho previnenia podľa § 220 ods. 1 Exekučného poriadku, pričom disciplinárny senát ju z disciplinárneho previnenia podľa citovaného ustanovenia uznal vinnou. Jej konanie nebolo posúdené ako závažné disciplinárne previnenie, a preto nevznikla povinnosť upozorniť na zmenu kvalifikácie podľa § 284 ods. 2 Trestného poriadku. Najvyšší správny súd uvádza, že konania

podľa disciplinárneho súdneho poriadku nie sú trestnými konaniami. Trestný poriadok sa použije subsidiárne, ale len v rozsahu úpravy niektorých inštitútov podľa § 4 disciplinárneho súdneho poriadku, a to primerane a ak to povaha veci nevyklučuje.

23. O prekvapivom rozhodnutí nie je možné hovoriť, pokiaľ zostala zachovaná identita skutku a tento skutok bol právne posúdený a vyhodnotený.

24. K námietke arbitrárnosti rozhodnutia z dôvodu nedostatočnosti odôvodnenia zavinenia disciplinárne obvinenej najvyšší správny súd uvádza, že podľa § 29 ods. 2 Exekučného poriadku je súdny exekútor povinný vykonávať činnosť podľa Exekučného poriadku s odbornou starostlivosťou a využitím odborných vedomostí. Pre výkon svojich činností musí pritom každý súdny exekútor poznať svoje zákonné povinnosti. Konanie sťažovateľky preto bolo minimálne v rovine nevedomej nedbanlivosti, keďže mala vedieť, akým spôsobom má exekúciu vykonávať, ako osoba znalá práva. Sťažovateľka ako právny profesionál má vo vzťahu k poznaniu práva a jeho výkladu podávanému súdmi osobitné postavenie odlišné od iných osôb. Sťažovateľka má povinnosť vždy vedieť, aké je pri vedení exekúcie uplatniteľné právo a ako ho vykladá súd.

25. Činnosť súdneho exekútora ako vykonávateľa verejnej moci je striktné upravená kogentnými právnymi normami. Súdna exekútorka mala vedieť, ako má postupovať, a preto subjektívna stránka jej disciplinárneho deliktu je naplnená minimálne v rovine nevedomej nedbanlivosti.

26. Najvyšší správny súd poukázal na judikatúru datujúcu sa od roku 1973 a uverejnenú v súdnej zbierke vo zväzku IV ročníka 1973 na strane 663 Zborníka Najvyššieho súdu ČSSR, ktorá vyvracia správnosť právneho názoru sťažovateľky k možnosti zúčtovania preplatku na výživnom, ktoré bolo spätne znížené. Sťažovateľka sa preto mýli, ak tvrdí, že výklad noriem týkajúcich sa výživného je v tejto veci sporný; práve naopak, bol ustálený pred rokmi. Výklad zvolený najvyšším správnym súdom nebol nečakaný, ale podporený judikatúrou, ktorá predstavuje ustálenú rozhodovaciu prax.

27. Pri posudzovaní výšky trestu bola upriamená pozornosť na skutočnosti, ktoré boli najzásadnejšie, a to vymáhanie výživného k dvom maloletým deťom, čo je zraniteľná skupina oprávnených, ako aj to, že sťažovateľka bola uznaná vinnou v dvoch disciplinárnych konaniach, ktoré v danom čase neboli zahladené, a preto bolo pristúpené k disciplinárnemu opatreniu v hornej hranici sadzby.

28. Výber správnej sankcie je na úvahe disciplinárneho senátu na účely dosiahnutia cieľa, ktorým je represívna a preventívna funkcia.

29. Vo vzťahu k spornosti skutočnosti, či sťažovateľka postupovala správne, najvyšší správny súd konštatoval, že konanie je disciplinárnym previnením a že skutkom došlo k porušeniu § 59 ods. 1 Exekučného poriadku. Pre tento záver neboli významné výsledky iných konaní a názory iných osôb. Disciplinárny senát nie je viazaný výsledkami sťažnostných konaní a skutočnosťou, že postup disciplinárne obvinenej schválili aj iní súdni exekútori.

30. Najvyšší správny súd poukazuje v kontexte arbitrárnosti odôvodnenia na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej nie je povinnosťou reagovať v rozhodnutí na všetko, ale len

na nosné skutočnosti. V napadnutom rozhodnutí sú pritom uvedené nosné dôvody, ktoré viedli disciplinárny senát k výroku vo vzťahu k vine a trestu.

31. Navyše sťažovateľka nenamieta, že by sa nestotožnila s posúdením veci disciplinárnym senátom. Ústavná sťažnosť je založená na procesných dôvodoch.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

32. Na výzvu ústavného súdu z 24. mája 2023 zúčastnená osoba (navrhovateľ) v stanovenej lehote a ani do dňa prerokovania veci samej nereagovala.

III.3. Replika sťažovateľky:

33. Sťažovateľka na výzvu ústavného súdu na predloženie repliky k vyjadreniam najvyššieho súdu reagovala podaním doručeným 21. júla 2023.

34. K námietke prekvapivého rozhodnutia sťažovateľka zdôraznila, že sa nestotožňuje s výkladom aplikovateľnosti ustanovení § 241 ods. 2 a § 244 ods. 2 Trestného poriadku na prejednávany prípad. Výklad, ktorý predostrel najvyšší správny súd za situácie, že skutok je v disciplinárnom návrhu posudzovaný inak ako v rozhodnutí vo veci samej, totiž odníma možnosť disciplinárne obvinenej osobe riadne brániť svoje práva a právom chránené záujmy, keďže svoju stratégiu obrany by zamerala v nesprávnom smere a nemohla sa relevantne vyjadriť k finálnemu právnomu posúdeniu. V takomto prípade jednoznačne došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ako aj práva na obhajobu. Upovedomenie o zmene právnej kvalifikácie je o to viac naliehavéjšie v prípade, že konanie je jednostupňové. Podľa § 4 disciplinárneho súdneho poriadku sa na disciplinárne konanie použijú ustanovenia Trestného poriadku o základných zásadách trestného konania, pričom v tejto súvislosti poukázala na § 2 ods. 7 a 9 Trestného poriadku.

35. Ak sa disciplinárne stíhaná osoba neupovedomí o zmene právnej kvalifikácie v priebehu disciplinárneho konania, potom nemožno hovoriť o tom, že je jej vec prejednaná spravodlivo a že bolo dodržané právo na obhajobu. Právo na obhajobu je nutné vnímať nielen z formálneho hľadiska, ale aj z materiálneho hľadiska. Jedným z práv spadajúcich pod právo na obhajobu z materiálneho hľadiska je aj právo na oboznámenie sa so skutkom a jeho právnu kvalifikáciu. Bez tohto práva by obvinený nevedel, proti čomu sa má brániť a čo mu je kladené za vinu. Ustanovenia § 241 ods. 2 a § 244 ods. 2 Trestného poriadku teda len vyplývajú práve zo zásady zakotvenej v § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Povinnosť upovedomiť o zmene právnej kvalifikácie v priebehu konania je plne aplikovateľná aj v disciplinárnej veci sťažovateľky. V širšom kontexte tak možno uvažovať aj o rozpore so zásadou náležitého zistenia skutkového stavu (§ 2 ods. 10 Trestného poriadku), keďže po zmene právnej kvalifikácie nebolo umožnené disciplinárne obvinenej uvádzať argumentáciu vo svoj prospech. Taktiež došlo k porušeniu zásady rovnosti strán (§ 2 ods. 14 Trestného poriadku) práve kvôli odňatej možnosti formulovať svoju obhajobu cielene.

36. Sťažovateľka sa nestotožnila ani s odôvodnením najvyššieho správneho súdu k námietke arbitrárnosti. V podstatnom zdôraznila, že najvyšší správny súd sa nevyjadril k argumentácii, podľa ktorej môže ísť o zložitú právnu otázku, ktorá nie je vôbec jednoznačná (predmetná

otázka postupu exekútora pri znížení výživného nie je zákonom riešená, preto otázka vyvoláva polemiku v odborných kruhoch, pričom samotný najvyšší správny súd vo svojom vyjadrení pripúšťa, že toto konanie obvinenej odobrili aj iní exekútori). V tejto súvislosti konštatuje, že pri nejednoznačnosti právnej úpravy nie je nevyhnutné za postup, ktorý je podľa názoru súdneho exekútora vhodný, uložiť disciplinárnu sankciu. V opačnom prípade by bolo nevyhnutné *ad absurdum* disciplinárne stíhať každého sudcu, ktorého rozhodnutie je zrušené odvolacím súdom, keď vec nesprávne právne posúdil. Poukazuje tiež na skutočnosť, že súdny exekútor nemá Exekučným poriadkom a ani iným právnym predpisom stanovenú kogentnú povinnosť pri znížení výživného, keďže Exekučný poriadok upravuje len povinnosti exekútora pri zvýšení výživného, a preto nie je zrejmé, akú povinnosť mala sťažovateľka porušiť. Najvyšší správny súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal so základnou otázkou porušenia povinnosti súdneho exekútora, iba konštatoval v bode 16 napadnutého rozhodnutia, že sťažovateľka „*mala vedieť, akým spôsobom má postupovať*“.

37. Rovnako si dovoľujeme poukázať na skutočnosť, že zo zvukového záznamu z disciplinárneho pojednávania je zrejmé, že do zápisnice a ani do rozhodnutia najvyššieho správneho súdu sa nedostalo vyjadrenie sťažovateľky, že exekúciu vykonávala viacerými spôsobmi naraz a aj ich vymenovala. Napadnuté rozhodnutie vyvoláva dojem, že exekúciu vykonávala sťažovateľka len zrážkami zo mzdy a zamedzila výkon exekúcie usmernením zamestnávateľa v exekučnom príkaze, čo však nie je pravda, keďže pohľadávka maloletých oprávnených bola zabezpečená zablokovaním účtov povinného, ako aj motorového vozidla a nehnuteľnosti.

38. Právna otázka pritom nebola vôbec jednoznačná. Slovenská komora exekútorov vyhodnotila sťažnosť pani L. Š. proti sťažovateľke ako nedôvodnú. Rovnako tak navrhovateľ ako *dominus litis* zastával názor, že išlo o porušenie § 61r Exekučného poriadku, a nie § 59 ods. 1 prvej vety Exekučného poriadku. Z týchto skutočností je zrejmé, že zavinenie v tomto prípade nie je vôbec jednoznačné a najvyšší správny súd sa týmito skutočnosťami v rozhodnutí vôbec nezapodieval a nedal na ne náležitú odpoveď.

39. Na podporu argumentu, podľa ktorého nie každý právny názor spočívajúci v určitom zákonomnom postupe, aj keď sa časom ukáže ako nesprávny, je zavineným konaním, uviedla sťažovateľka závery obsiahnuté v náleze Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 3296/21 z 2. mája 2023, podľa ktorých „*Stejně tak je nutno přisvědčit městskému soudu, že nelze připustit, aby de facto jakýkoliv jiný právní názor, který by se posléze ukázal nesprávným, zakladal trestní odpovědnost osoby, která jej v určité době učinila, a to bez ohledu na východiska, která ji k němu vedla, neboť po nikom, byť vybaveném rozhodovací pravomocí, není možno vyžadovat absolutní neomylnost, pokud není při chybném rozhodnutí prokázán záměr či neakceptovatelný nedbalý, excesivní či svévolný přístup.*“.

40. Sťažovateľka akcentuje, že § 34 ods. 4 Trestného zákona jednoznačne definuje, aké skutočnosti musí súd pri rozhodovaní vziať do úvahy a tieto skutočnosti je nutné v odôvodnení rozhodnutia jednoznačne identifikovať, popísať a zhodnotiť. V opačnom prípade sťažovateľka nemôže zistiť, či súd vzal pri rozhodovaní do úvahy všetky relevantné skutočnosti. Najvyšší správny súd tak mal pri ukladaní disciplinárneho opatrenia prihliadnúť na spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie (súd teoreticky čiastočne prihliadol

na zavinenie tým, že uviedol, že sťažovateľka nemala zlý úmysel), pohnútku, prit'azujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti a na osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosť nápravy. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho správneho súdu pritom vyplýva, že tento sa pri rozhodovaní s viacerými skutočnosťami vôbec nevysporiadal, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces a súdnu ochranu.

41. Judikatúru ústavného súdu (bod 30 tohto nálezu) si najvyšší správny súd nesprávne vyložil. Súd totiž nie je oslobodený od povinnosti uvedenia toho, ako vyhodnotil jednotlivé skutočnosti v zmysle § 34 ods. 4 Trestného zákona. Priamo zákon súdu ustanovuje, čo všetko je nutné pri rozhodovaní vziať do úvahy, a súd tieto skutočnosti musí v odôvodnení rozhodnutia náležite zohľadniť a identifikovať. V opačnom prípade sa obvinená osoba reálne nedozvie, či došlo k zohľadneniu všetkých relevantných skutočností, čo, samozrejme, zakladá nepreskúmateľnosť súdneho rozhodnutia.

42. Sťažovateľka si zároveň uplatňuje náhradu trov konania za tri právne úkony v sume 796,28 eur.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

43. Sťažovateľka prezentuje v ústavnej sťažnosti dve námietky, a to námietku prekvapivého rozhodnutia a námietku arbitrárnosti rozhodnutia, ktorými odôvodňuje porušenie práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.1. K aplikovateľnosti záruk obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 dohovoru:

44. V úvode tejto časti nálezu považoval ústavný súd za podstatné vyjadriť sa k otázke aplikovateľnosti záruk obsiahnutých v práve na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti so skutočnosťou, že predmetom ústavného posúdenia je rozhodnutie vydané v disciplinárnom konaní vedenom proti súdnemu exekútorovi. Súčasná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) jednoznačne prezumuje v prípadoch, ako je aj tento, aplikovateľnosť záruk uplatňovaných v jeho civilnej vetve (Bayer proti Nemecku, č. 8453/04, rozsudok zo 16. 7. 2009, § 37 – § 39 a Grosam proti Českej republike, č. 19750/13, rozsudok Veľkej komory z 1. 6. 2023, § 109 – § 110). Aj keď rozhodnutia ESLP nevyklúčujú vzájomnú existenciu civilnej vety a trestnej vetvy (aj) pri prieskume rozhodnutí vydaných v disciplinárnom konaní (Grosam proti Českej republike, už citovaný, § 112), aplikovateľnosť trestnej vetvy v prípade podobnom tu prejednávanému bola uplatnením tzv. Engelových kritérií (Engel a ostatní proti Holandsku, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72, rozsudok z 8. 6. 1976, § 82) odmietnutá (Grosam proti Českej republike, už citovaný, § 120 – § 123). Aj v tu prejednávanom prípade je nutné konanie, za ktoré bola uložená sankcia peňažnej pokuty, kvalifikovať ako disciplinárne previnenie majúce jednoznačne disciplinárnu povahu, a nie trestný čin. Zohľadňujúc uvedené, ako aj sumu, ktorá mohla byť v konkrétnych okolnostiach veci v disciplinárnom konaní uložená (suma 660 eur za disciplinárne previnenie alebo suma 6 600 eur za závažné disciplinárne previnenie), je v konkrétnych okolnostiach veci namieste uplatniť výlučne záruky čl. 6 ods. 1 dohovoru v jeho civilnej vetve. Na uvedenom závere nemení nič ani skutočnosť subsidiárneho použitia

ustanovení Trestného poriadku na disciplinárne konanie vychádzajúca z vnútroštátnej právnej úpravy (obdobne Olujic proti Chorvátsku, č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2009, § 41). Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje v prerokovávanom prípade aplikovateľnosť záruk obsiahnutých v civilnej vetve práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.2. K námietke prekvapivého rozhodnutia:

45. V rámci námietky prekvapivého rozhodnutia sťažovateľka akcentuje zmenu právnej kvalifikácie skutku, na ktorej je založené napadnuté rozhodnutie najvyššieho správneho súdu (§ 59 ods. 1 prvá veta Exekučného poriadku), oproti právnej kvalifikácii obsiahnutej v samotnom návrhu (§ 61r Exekučného poriadku). Sťažovateľka namieta, že jej najvyšší správny súd nedal možnosť sa k zmene právnej kvalifikácie vyjadriť a o zmene sa dozvedela až z napadnutého rozhodnutia (body 15 až 17 tohto nálezu).

46. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky (bod 17 tohto nálezu), na ktorú reaguje aj najvyšší správny súd (bod 21 tohto nálezu), k nevyhnutnosti aplikácie ustanovení Trestného poriadku, prípadne Civilného sporového poriadku ústavný súd na tomto mieste poznamenáva, že jeho úlohou v konaní o ústavnej sťažnosti nie je rozhodovať o aplikovateľnosti ustanovení právnych predpisov či podávať výklad už aplikovaných ustanovení príslušných právnych predpisov, keďže uvedené je súčasťou rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. V nadväznosti na sťažostnú argumentáciu sťažovateľky ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

47. Rozhodnutie o tom, či mal byť v konkrétnych podmienkach subsidiárne aplikovaný právny predpis, či už Trestný poriadok, alebo Civilný sporový poriadok, resp. určité konkrétne ustanovenie týchto právnych predpisov, je v plnej a výlučnej dispozícii všeobecného súdu. Argumenty sťažovateľky, ako aj najvyššieho správneho súdu v tomto smere prezentované predovšetkým v bodoch 17 a 21 tohto nálezu preto nemajú pre posúdenie veci ústavným súdom svoju relevanciu. Úlohou ústavného súdu je v tomto konkrétnom prípade posúdiť, či postup najvyššieho správneho súdu v kontexte právneho posúdenia skutku v konfrontácii s požiadavkami dodržania zásady kontradiktórnosti vyplývajúcimi z ustálenej judikatúry ústavného súdu a ESĽP obstojí.

48. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou na zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, avšak v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03, I. ÚS 247/2019).

49. Ústavný súd už zdôraznil, že zo vzájomnej súvislosti čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že dohovor a judikatúra ESĽP, ktorá sa vzťahuje na jeho interpretáciu a aplikáciu, predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväznú výkladovú smernicu na výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (napr. I. ÚS 49/01, I. ÚS 1/03, IV. ÚS 259/2011).

50. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý sa uplatňuje v jeho civilnej vetve je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania (obdobne III. ÚS 402/08). Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre rovnako k právu na kontradiktórnosť konania ako súčasť práva na spravodlivý proces zdôrazňuje, že z neho vyplýva právo strany sporu oboznámiť sa s každým dôkazom alebo vyjadrením, ktorých účelom je ovplyvniť rozhodovanie súdu, a právo vyjadriť sa k nim (Lobo Machado proti Portugalsku, č. 15764/89, rozsudok z 20. 2. 1996, § 31; Vermeulen proti Belgicku, č. 19075/01, rozsudok 20. 2. 1996, § 33). Táto zásada platí pre dôkazy a vyjadrenia predložené nielen druhou stranou v spore, ale rovnako aj súdom, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal (Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, č. 18990/91, rozsudok z 18. 2. 1997, § 27).

51. Zásada kontradiktórnosti vyžaduje, aby súdy nezakladali svoje rozhodnutia na skutkových alebo právnych otázkach, ktoré neboli prejednané v priebehu súdneho konania a spôsobili taký obrat, že ho strana sporu nemohla predpokladať ani pri náležitej bdelosti (Čepek proti Českej republike, sťažnosť č. 9815/10, rozsudok z 5. 4. 2013, § 48). V konkrétnych okolnostiach veci je nespochybniteľné, že navrhovateľ podal disciplinárny návrh pretože sťažovateľka vydala exekučný príkaz, ktorým nariadila prerušiť vykonávanie zrážok zo mzdy povinného. V uvedenom skutku navrhovateľ videl porušenie zákonnej povinnosti podľa § 61r Exekučného poriadku, podľa ktorého exekúciu možno vykonať len v rozsahu nároku uvedeného v poverení na vykonanie exekúcie a trov exekúcie, keďže podľa jeho názoru vykonala exekúciu v menšom rozsahu, ako vyplýval z judikovaného nároku, t. j. nevykonala exekúciu v stanovenom rozsahu. V napadnutom rozhodnutí sa najvyšší správny súd stotožnil so skutkom tak, ako ho vymedzil navrhovateľ, no videl v ňom porušenie povinnosti podľa § 59 ods. 1 prvej vety Exekučného poriadku zabezpečiť vykonanie exekúcie. Navrhovateľ, ako aj najvyšší správny súd vychádzali z totožného skutku, v ktorom videli porušenie

zákonnej povinnosti sťažovateľky z dôvodu, že nariadila nevykonávať exekúciu počas obdobia troch mesiacov, pričom porušenie tejto zákonnej povinnosti viedlo k zhodnému záveru o disciplinárnom previnení. Aj keď najvyšší správny súd založil napadnuté rozhodnutie na odlišnom právnom posúdení v porovnaní s tým, ktoré predložil v návrhu navrhovateľ, túto odlišnosť právneho posúdenia spočívajúcu v kvalifikovaní skutku ako nevykonaní exekúcie oproti kvalifikácii, ktorú ponúkal navrhovateľ o nevykonaní exekúcie v stanovenom rozsahu, nemožno *prima facie* označiť za takú podstatnú, žeby bol dôvodný záver o odňatí možnosti sťažovateľky účinne sa brániť a v príslušnom konaní prezentovať všetky pre správne posúdenie veci relevantné argumenty. Navrhovateľ, ako aj najvyšší správny súd vychádzali z totožného záveru o tom, že sťažovateľka ako súdna exekútorka nevykonala exekúciu, čo je pre posúdenie prekvapivosti napadnutého rozhodnutia v kontexte možnosti sťažovateľky účinne sa v disciplinárnom konaní brániť rozhodujúce. Námietka o prekvapivosti napadnutého rozhodnutia najvyššieho správneho súdu preto v tomto prípade nie je dôvodná.

52. Táto námietka by bola dôvodná, ak by pri zachovaní totožnosti skutku došlo zo strany najvyššieho správneho súdu k takej zmene jeho právnej kvalifikácie, ktorá by vychádzala z prísnejšej miery zavinenia, ako bolo uvedené v návrhu, čo by zakladalo závažné disciplinárne previnenie podľa § 220 ods. 2 Exekučného poriadku, a sťažovateľka by nemala možnosť sa k tomu vyjadriť. O takúto situáciu ale v posudzovanej veci nejde.

IV.3. K námietke arbitrárnosti:

53. Sťažovateľka videla arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k odôvodneniu zavinenia, ako aj v súvislosti s aplikáciou § 34 ods. 4 Trestného zákona, keďže podľa § 222c ods. 1 Exekučného poriadku sa pri posudzovaní disciplinárnej zodpovednosti súdneho exekútora primerane použije prvá časť Trestného zákona.

54. Posudzujúc dôvody uvádzané sťažovateľkou, ústavný súd, rešpektujúc judikatúru ESLP, vo svojej ustálenej judikatúre neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru a tiež čl. 46 ods. 1 ústavy, je aj právo na náležité súdne odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania, resp. sporovej strany na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

55. Pre ústavnú akceptovateľnosť odôvodnenia súdneho rozhodnutia je nevyhnutné aj to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým všeobecný súd na základe týchto premis dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti

tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov strán v konaní (m. m. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

56. Vo vyjadrení z 27. októbra 2022 k návrhu sťažovateľka k subjektívnej stránke disciplinárneho previnenia poukázala na argumentáciu k posúdeniu, či nesprávny právny výklad je možné podrobiť pod nedbanlivostné zavinenie. Akcentovala, že jej konanie nemožno hodnotiť ako zavinené, keďže postupovala v dobrej viere s cieľom rešpektovania súdnych rozhodnutí. Prezentovala v tomto smere úvahy podporené odbornou verejnosťou o tom, že v prípade, ak súdny exekútor poruší povinnosť z dôvodu, že právny predpis nesprávne interpretoval, musí pre naplnenie disciplinárnej zodpovednosti existovať aspoň nevedomá nedbanlivosť vo vzťahu k interpretácii práva. Výklad opretý o rozpoznané interpretačné metódy, ktorý je objektívne hodný odbornej diskusie, vylučuje, aby bol súdny exekútor zodpovedný za to, že nejasnú právnu otázku interpretoval inak ako ostatní (k tomu pozri aj ŠTEVČEK, M., KOTRECOVÁ, A., TOMAŠOVIČ, M., MOLNÁR, P. a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 3. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2018, s. 911.).

57. Ústavný súd pri posudzovaní otázky zavinenia pri disciplinárnom previnení vychádza z jednoznačnej premisy založenej už v minulosti prezentovaným názorom ústavného súdu deklarovaným pri výkone jeho právomoci v disciplinárnych veciach, podľa ktorého disciplinárnym postihom nemôžu byť riešené konflikty vyplývajúce z odlišných právnych názorov (PL. ÚS 97/07, PL. ÚS 2/2023).

58. Najvyšší správny súd v napadnutom rozhodnutí konštatuje, že konanie sťažovateľky možno označiť za zavinené minimálne v rovine nevedomej nedbanlivosti, keďže sťažovateľka vzhľadom na svoje okolnosti a pomery mala vedieť, ako v danej situácii postupovať. Tento záver je následkom argumentácie, ktorú najvyšší správny súd uviedol predovšetkým v bodoch 22 a 23 napadnutého rozhodnutia, v ktorých zdôraznil povinnosť súdnej exekútorky rešpektovať všetky všeobecne záväzné právne predpisy vrátane hmotnoprávnych noriem, ktoré upravujú pohľadávky na výživnom, ktoré sú predmetom vymáhania. Pri konštatovaní uvedeného záveru pritom zjavne vychádzal z argumentácie, v rámci ktorej posudzoval príslušné hmotnoprávne ustanovenia (§ 76 a § 110 zákona o rodine a § 559 Občianskeho zákonníka) upravujúce vyživovacie povinnosti a subsidiárne použitie ustanovení Občianskeho zákonníka, ako aj zánik dlhu, ktorých aplikáciou dospel k záveru, že zrazením určitej sumy z príjmu povinného za príslušné mesiace a poukázaním tejto sumy oprávneným došlo k zániku pohľadávky na príslušné bežné výživné jej splnením, a preto v ďalších mesiacoch sa už mohli vymáhať len nové pohľadávky na nové bežné výživné za daný mesiac.

59. Z podstatných častí odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že podstatnou pre posúdenie zavinenia najvyšším správnym súdom bola u súdnej exekútorky prezumovaná povinnosť rešpektovať ustanovenia zákona o rodine a Občianskeho zákonníka, ktoré nepripúšťajú záver o vyrovnávaní či započítavaní pohľadávok na výživnom na maloleté.

60. Sťažovateľka v tomto kontexte namietla, že išlo o zložitú právnu otázku, pričom poukázala na nedokonalosť právnej úpravy akcentovaním viazanosti (vo vzťahu k spätnému zníženiu výživného) predovšetkým § 61r Exekučného poriadku, podľa ktorého exekúciu možno vykonať len v rozsahu nároku uvedeného v poverení na vykonanie exekúcie a trov exekúcie. Túto obranu najvyšší správny súd vyhodnotil ako nedôvodnú, keď oproti nej

postavil svoj výklad, že na započítanie „preplatku“ súdna exekútorka nebola oprávnená, keďže naň nemala žiadny zákonný podklad, zohľadnil však (aj kvalifikačne, a to práve pri zavinení), že postup súdnej exekútorke sa *prima facie* javil predovšetkým vo vzťahu k povinnému ako spravodlivý.

61. V čase vydania doplnenia exekučného príkazu o prerušení vykonávania zrážok zo mzdy povinného bol vykonateľný rozsudok Okresného súdu Prievidza č. k. 4 P 48/2019 z 23. septembra 2020, ktorým bola schválená rodičovská dohoda o povinnosti otca (povinného) prispievať na výživu maloletých zníženým výživným v sume 280 eur mesačne na maloletú 1 a v sume 220 eur mesačne na maloletú 2, a to u oboch maloletých počnúc 1. novembrom 2019 (výrok I), a ktorým bola konštatovaná zmena pôvodného exekučného titulu – rozsudku Okresného súdu Prievidza č. k. 12 P 44/2018 z 5. novembra 2018 v časti výživného, a to vo výrokoch II.2, II.3, ktorými bola určená vyživovacia povinnosť otca (povinného) k maloletej 1 v sume 450 eur mesačne, z toho výživné určené na tvorbu úspor v sume 100 eur mesačne a maloletej 2 v sume 400 eur mesačne, z toho výživné určené na tvorbu úspor v sume 100 eur mesačne (výrok II). Práve skutočnosť existencie vykonateľného exekučného titulu, ktorého predmetom bolo zníženie výživného so spätnou účinnosťou, t. j. nielen výživného, ktoré sa stalo splatným až po vydaní exekučného titulu, ale aj výživného, vo vzťahu ku ktorému bola pohľadávka zrazená a zaplatená, je tou podstatnou skutočnosťou, ktorá mala pre posúdenie zavinenia sťažovateľky najvyšším správny súdom podstatný význam.

62. Najvyšší správny súd uznal sťažovateľku vinnou za porušenie povinnosti ustanovenej v § 59 ods. 1 Exekučného poriadku, pričom subjektívna stránka jej disciplinárneho skutku spočíva podľa neho v nevedomej nedbanlivosti, keďže sťažovateľka vzhľadom na svoje okolnosti a pomery mala vedieť, ako v danej situácii postupovať. Najvyšší správny súd súčasne uznal, že riešenie sťažovateľky sa v danom momente mohlo javiť ako spravodlivé, ale nemalo podľa najvyššieho správneho súdu oporu v účinnej právnej úprave. Rovnako tak najvyšší správny súd uznal, že sťažovateľka svojím konaním nesledovala zlý úmysel, jej cieľom nebolo obohatiť sa alebo získať nejaký majetkový prospech, jej úmysel nebol negatívny.

63. Sťažovateľka sa riadila § 61r Exekučného poriadku a jeho inštrukciou, aby nevykonala exekúciu nad rámec exekučného titulu. To, že vec bolo možné subsumovať pod § 61r Exekučného poriadku, potvrdzuje aj skutočnosť, že aj podľa navrhovateľa v disciplinárnom konaní išlo o porušenie § 61r Exekučného poriadku. Sťažovateľka, a rovnako aj navrhovateľ vyložili Exekučný poriadok spôsobom, s ktorým sa najvyšší správny súd nestotožnil a subsumoval skutok pod § 59 ods. 1 prvú vetu Exekučného poriadku. Ide teda o iný názor na právnu kvalifikáciu skutku, ktorý spočíval vo vydaní sťažovateľkou ako exekútorou rozhodnutia, a to exekučného príkazu – doplnenia V z 9. decembra 2020 (bod 3 tohto odôvodnenia).

64. Podľa § 220 ods. 1 Exekučného poriadku je disciplinárnym previnením exekútora zavinené porušenie povinností pri výkone činnosti exekútora, porušenie iných povinností podľa Exekučného poriadku, porušenie sľubu, správanie, ktorým exekútor narúša dôstojnosť svojej funkcie, a pokračovanie napriek predchádzajúcej výzve vo výkone činnosti, ktorá je

nezlučiteľná s funkciou exekútora. Disciplinárnym previnením je aj zavinené konanie exekútora, ktoré má za následok priet'ahy v exekučnom konaní alebo v disciplinárnom konaní. Na túto legálnu definíciu, ktorá je pri posudzovaní dotknutej veci (zároveň oproti námietke sťažovateľky prezentovanej v bodoch 18 a 36) relevantná v jej prvej alternatíve (zavinené porušenie povinností pri výkone činnosti exekútora), nazerá ústavný súd v rámci premisy prezentovanej v bode 57, teda že disciplinárnym postihom nemôžu byť riešené konflikty vyplývajúce z odlišných právnych názorov.

65. Pri ústavno-konformnom výklade zákona v demokratickom a právnom štáte existuje principiálny rozdiel medzi posúdením rozhodnutia orgánu verejnej moci ako vecne nesprávneho s možnými dôsledkami inštančno-procesnej eliminácie jeho účinkov (zrušenie, zmena) a medzi uplatnením disciplinárnej, prípadne trestnej zodpovednosti voči osobe disponujúcej predmetnou, pri rozhodovaní použitou právomocou, ktorá má personálny sankčný charakter.

66. Ak má disciplinárne previnenie exekútora podľa § 220 Exekučného poriadku spočívať v rozhodnutí, ktoré nie je v súlade s právom (v širšom kontexte v nesprávnom rozhodnutí), je z dôvodu nesprísňovania zodpovednostného štandardu adekvátneho takej situácii potrebné na posúdenie subjektívnej stránky disciplinárnej zodpovednosti exekútora *per analogiam legis* použiť § 116 ods. 2 písm. e) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (viazané na „svojvoľné“ rozhodnutie), pričom prichádza do úvahy len závažnejšia forma disciplinárneho previnenia exekútora, avšak výlučne pri súčasnom splnení podmienok ustanovených v § 220 ods. 2 Exekučného poriadku. To primerane platí aj o disciplinárnej zodpovednosti iných osôb pri výkone verejnej moci, ak je taká zodpovednosť (obsahovo) legálne definovaná ako zavinené porušenie povinností pri výkone funkčnej činnosti.

67. Pojem „svojvôľa“ je neoddeliteľne spojený s vôľovým prvkom, ktorý je možný len pri úmyselnom zavinení zodpovedajúcim úprave priameho úmyslu [§ 15 písm. a) Trestného zákona] a nepriameho úmyslu [§ 15 písm. b) Trestného zákona] smerujúceho (chcením alebo uzrozumením) k porušeniu práva, pričom je potrebné dokázať skutkový podklad pre právny záver o úmyselnom zavinení s popísaným smerovaním. V opačnom vyjadrení právno-aplikačný omyl, ale ani omyl pri hodnotení dôkazov disciplinárnu zodpovednosť za konkrétne rozhodnutie nezakladajú.

68. Záver uvedený v predchádzajúcom bode zodpovedá premise, že disciplinárnym postihom nemôžu byť riešené konflikty vyplývajúce z rozličných právnych názorov (PL. ÚS 97/07, PL. ÚS 2/2023); *a minori ad maius* nemôžu byť také konflikty riešené trestnoprávnym postihom za úmyselný trestný čin spočívajúci v rozhodovaní orgánu verejnej moci (§ 326 Trestného zákona a 326a Trestného zákona v kontexte čl. 148 ods. 4 ústavy). Inými slovami a zjednodušene, ak by nesprávne rozhodnutie bez preukázaného manipulačného úmyslu pri rozhodovaní malo byť dôvodom na disciplinárny alebo trestný postih, boli by dôsledky takého prístupu (aj v súvislosti s úspešným uplatňovaním opravných prostriedkov, resp. prostriedkov nápravy) absurdné a v praxi nezvládnuteľné.

69. Najvyšší správny súd sa popísanými závermi (ako už východiskovo podstatnými) pri posudzovaní subjektívnej stránky skutku sťažovateľky v kontexte jeho finálnej právnej

kvalifikácie ako disciplinárneho previnenia neriadil, keďže pri posudzovaní disciplinárnej zodpovednosti z jeho strany ide o zrejmé riešenie konfliktu právnych názorov, a to bez ohľadu na to, že sa z pozície najvyššieho správneho súdu javí právny názor sťažovateľky oproti jeho právnomu názoru ako „porazený oproti víťaznému“, zároveň však ako interpretačne podfarbený snahou exekútorky o dosiahnutie aplikačnej spravodlivosti. Napadnutým rozhodnutím najvyššieho správneho súdu tak došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd napadnuté rozhodnutie najvyššieho správneho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušil a vec vrátil najvyššiemu správnomu súdu na ďalšie konanie (výroky 1 a 2).

70. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

V.

Trovy konania

71. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 796,28 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu najvyššieho správneho súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 663,57 eur. Právny zástupca sťažovateľky je subjektom registrovaným pre daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) ako jej platiteľ, preto bola uvedená suma zvýšená o príslušnú sadzbu DPH.

72. Priznanú náhradu trov konania vo výške 796,28 eur je najvyšší správny súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VI.

73. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.